

Startnotitie

Visie op Gezondheid

Gemeente Overbetuwe

September 2023

Inhoud

1. Aanleiding	2
2. Inleiding.....	3
3. Onze ambitie	7
4. Speerpunten van Overbetuwe	9
1. Gezondheid in fysieke en sociale leefomgeving.....	9
2. Verkleinen gezondheidsachterstanden.	9
3. Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid.	10
4. Versterken van (de verbinding met) de sociale basis.	11
5. Een gezonde leefstijl.....	12
6. Vitaal ouder worden.....	12
7. Regionale Preventie infrastructuur	13
5. Strategische partners	15
6. Financiële kaders	17
7. Planning	18
Bijlage 1; Gezondheidsprofiel Overbetuwe	19
Bijlage 2; Aandachtspunten Gezondheidsmonitoren 2021 en 2022.	21
Bijlage 3; We bouwen voort op wat er al is.....	23
Bijlage 4; Begrippenlijst	25

1. Aanleiding

Voor u ligt de startnotitie Visie op Gezondheid Overbetuwe om u de handvatten te geven om de kaders te stellen voor het lokale gezondheidsbeleid in Overbetuwe. Samen met u willen wij alle inwoners van Overbetuwe de kans bieden om gezond op te groeien en gezond ouder te worden in Overbetuwe.

Achtergrond

Publieke Gezondheid is een verantwoordelijkheid van de gemeente. De Wet publieke gezondheid (Wpg) stelt dat de gemeenteraad bij het vaststellen van de nota gemeentelijk gezondheidsbeleid in ieder geval de landelijke prioriteiten in acht neemt, zoals opgenomen in de landelijke nota gezondheidsbeleid.

In de landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024; Gezondheid breed op de agenda, staan vier thema's gespecificeerd:

- Gezondheid in de fysieke en sociale omgeving
- Gezondheidsachterstanden verkleinen
- Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen
- Vitaal ouder worden.

De regionale visie op de publieke gezondheidszorg Midden-Gelderland 2021-2025 legt een stevige basis onder het werk aan de opgaven waar de gemeente voor staat. De vier landelijke thema's vormen de focus met handvatten voor de lokale inrichting.

Het rijk stimuleert de ingezette beweging van 'zorg naar gezondheid'. In september 2022 zijn voor deze beweging het Integraal Zorgakkoord (IZA) en in februari 2023 het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ondertekend.

Met de ondertekening van het IZA tekenen we voor de gemeentelijke inzet en verantwoordelijkheid voor preventie, het opzetten van een regionale preventie-infrastructuur en het verbeteren van de samenwerking tussen de eerstelijnszorg en het sociaal domein. Het GALA creëert de randvoorwaarden waarbinnen gemeenten een integraal preventief gezondheidsbeleid kunnen voeren. In de huidige aanpak zijn beleid en financiering versnipperd en wordt te weinig rekening gehouden met aanpalende domeinen die van grote invloed zijn op de gezondheid.

Het GALA beoogt een lokale aanpak om de volgende doelen te realiseren:

1. Het terugdringen van gezondheidsachterstanden, waaronder Kansrijke Start;
2. Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten;
3. Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis;
4. Een gezonde leefstijl;
5. Een versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid;
6. Een streven naar vitaal ouder worden;
7. Een domein overstijgende inzet vanuit een regionale preventie-infrastructuur, waarbij ook wordt gekeken naar de interactie met andere beleidsterreinen.

2. Inleiding

Gezondheid is niet vanzelfsprekend. Door goede preventieve maatregelen, investeren we in gelijke kansen voor onze jongeren om gezond en gelukkig op te groeien en vergroten we de kans op gezonde ouderdom. Gezondheid is meer dan niet ziek zijn. De nadruk ligt op veerkracht, eigen regie en welbevinden. Niet de ziekte, het life-event of de beperking staan centraal, maar het vermogen van mensen om ermee om te gaan en mee te kunnen blijven doen.

Corona en gezondheidsverschillen

De coronapandemie heeft veel impact gehad op het dagelijks leven, de gezondheid en het welbevinden van inwoners. Ook in Overbetuwe zien we hiervan de gevolgen, onder meer door een toegenomen vraag om ondersteuning en zorg voor inwoners.

Corona legde bloot dat de sommige groepen mensen harder door de gevolgen van het virus en/of de maatregelen werd getroffen dan anderen. Gezondheidsverschillen en achterstanden, in gezondheid, maar ook in inkomen, opleiding, sociaal netwerk en zelfredzaamheid¹, speelden hierin een rol.

Digitalisering en technische vernieuwing brengen nieuwe oplossingen, ook binnen welzijn en zorg. Onderzoek laat zien dat meer aandacht voor preventie betekent dat we later minder zorg nodig hebben. De coronaepidemie bewijst hoe kwetsbaar gezondheid is en hoe de zorgcapaciteit in een mum van tijd onder enorme druk kan komen te staan. Deze ontwikkelingen gaan ook Overbetuwe niet voorbij.

We bouwen voort op wat er al is...

In Overbetuwe ondernemen we al het nodige om gezondheidsproblemen te voorkomen. In bijlage 2 staat een gedetailleerd overzicht van de preventieve maatregelen die de gemeente Overbetuwe nu al inzet. We bouwen voort op Uitvoeringsnotitie Publieke Gezondheid Volwassenen en Ouderen Overbetuwe 2018 en het Beleidsplan Sociaal Domein: Een sterke Sociale Basis. We willen nóg meer aandacht en inzet op preventie en een gezonde levensstijl van jongs af aan. Positieve gezondheid² is daarbij ons uitgangspunt.

Nationale en regionale gezondheidsbeleid

De doelen uit het nationale, regionale gezondheidsbeleid en het GALA vertalen wij door naar lokaal beleid en prioriteren wij op basis van onze situatie in Overbetuwe. De Minister heeft de opgaven uit de Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) in 2020 vertaald naar de volgende landelijke ambities:

1. Gezondheid in fysieke en sociale leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten
2. Verkleinen gezondheidsachterstanden (waaronder Kansrijke Start)
3. Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid
Met aandacht voor druk op het dagelijks leven van jongvolwassenen
4. Versterken van (de verbinding met) de sociale basis
5. Een gezonde leefstijl
6. Vitaal ouder worden.

¹ [Regiovisie publieke gezondheidszorg Gelderland-Midden 2021-2025](#).

² Theoretisch kader [beleidsplan Sociaal Domein 2020-2025](#).

Dit vraagt een brede integrale aanpak (health in all policies). Denk aan een domein overstijgende inzet vanuit een regionale preventie-infrastructuur³, waarbij ook wordt gekeken naar de interactie met andere beleidsterreinen.

Figuur 1⁴

Randvoorwaarden

Alle onderzoeken laten zien dat bestaansonzekerheid een verwoestend effect heeft op de gezondheid. Armoede, schulden, problemen met huisvesting, eenzaamheid zijn de achterliggende problematiek die aanpak behoeft en daarmee een grote invloed kunnen hebben op de gezondheid van onze inwoners.

Positieve Gezondheid

Bij de methode van Positieve Gezondheid ligt het accent niet (alleen) op ziekte, maar op mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt. Positieve gezondheid biedt niet alleen kansen voor patiënten, cliënten en inwoners, maar ook voor professionals in zorg, welzijn en wonen. De focus op Positieve gezondheid stimuleert een betere samenwerking tussen mensen en een goede samenhang tussen verschillende diensten rondom gezondheid en gezond leven.

Samenwerking

Gezondheidsvraagstukken zijn complex en vragen een breed perspectief en de aanpak overstijgt de verschillende domeinen (Health in all policies). De verbindingen met het maatschappelijk organisaties, huisartsen, welzijn, zorgpartijen en vrijwilligers(organisaties) zijn van groot belang. Overbetuwe hecht er veel waarde aan om deze samenwerking te versterken. We sluiten aan bij wat er al is, bouwen dit uit en we benutten bestaande structuren en netwerken. Onze maatschappelijke partners hebben veelal hun zaken op orde. Uit de contacten en gesprekken met veel van onze partners blijkt dat vooral de verbinding

³ Regionale preventie-infrastructuur betreft een IZA-afspraken. Bij domein overstijgende inzet is samenwerking nodig. Zowel lokaal als ook regionaal. En niet alleen binnen het gemeentelijk domein en het zorgdomein (zoals huisarts, wijkverpleegkundige) op lokaal niveau, maar ook tussen gemeenten en met het zorgdomein op regionaal niveau (zoals met zorgverzekeraars).

⁴ [Regiovisie publieke gezondheidszorg Gelderland-Midden 2021-2025](#).

tussen organisaties en hun activiteiten wordt gemist. Kortom: Er gebeurt veel in Overbetuwe, maar dat weten we niet altijd van elkaar.

Beleidskaders

Lokaal:

- Coalitieprogramma op hoofdlijnen Gemeente Overbetuwe 2022 - 2026 Samen aan zet!
- Uitvoeringsprogramma 2022-2026.
- Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe 2020-2025; 'Een sterke sociale basis in Overbetuwe'.
- Visie en ontwikkeling Armoedebelief Overbetuwe 2019-2022.
- Uitvoeringsnotitie, Publieke Gezondheid Volwassen en Ouderen Overbetuwe (2018).
- Sportakkoord Overbetuwe (2020).
- Sport- en beweegnota (2021-2025).
- Preventieakkoord Overbetuwe; Actieplan Samen maken we Gezond Gewoon! (2022).
- Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2021–2024.
- Versterken verbinding Sociaal Team en de eerstelijnszorg in de gemeente Overbetuwe (2021).
- Contouren programmaplan duurzaamheid 2023.

De Startnotitie Visie op Gezondheid zoekt de integrale aanpak bij de volgende aangekondigde beleidsnotities:

- Herijking armoedebelief 2024.
- WoonZorgVisie 2024.
- Omgevingsvisie 2024.
- Visie op toekomst huiskamers 2024.

Regionaal/landelijk:

- Wet publieke gezondheid (Wpg).
- Nationaal Preventieakkoord (2018).
- Landelijke nota Publieke gezondheid 2020-2024.
- Regionale nota Publieke Gezondheid 2021- 2025 Gelderland Midden.
- Gelderssportakkoord 2.0 (2022).
- Integraal Zorg Akkoord, IZA (2022).
- Gezond en Actief Leven akkoord, GALA (2023).

Uitdagingen

De uitdagingen⁵ en risico's⁶ op basis van het inzicht in de ziektelast voor de komende jaren zijn:

- Blijvend hoge ziektelast door hart en vaatziekten en kanker;
- Een grotere zorgvraag door een vergrijzende populatie met meer chronische aandoeningen.
- De groeiende groep zelfstandig wonende ouderen met dementie en andere complexe problemen.
- De toenemende mentale druk op jongeren en jongvolwassenen.
- Een krimpend aantal zorgverleners, waarbij ook de informele zorg driegt af te nemen.

⁵ [Menzis; Regiobeeld Arnhem 2019 -2030.](#)

⁶ [Volksgezondheid Toekomst Verkenning \(VTV\) van het RIVM.](#)

- Samenwerking tussen zorgaanbieders, gemeenten en zorgverzekeraars (onderling en als totaal) is onvoldoende.
- Relatief hoog zorggebruik c.q. hoge zorgkosten.

3. Onze ambitie

Voordat we als gemeente speerpunten bepalen, willen we eerst weten wat voor gemeente wij, op het gebied van gezondheid, willen zijn. We vinden het belangrijk om lokaal op te pakken wat lokaal kan en uit te gaan van ieders mogelijkheden, met oog voor eventuele beperkingen.

Visie: *Gemeente Overbetuwe is een samenlevingsgerichte, communicatieve en betrouwbare gemeente. Ons streven is dan ook om een betrouwbare organisatie te zijn, gericht op mens en werk, die bewust een bijdrage levert aan de Overbetuwse samenleving. Inwoners voelen zich vitaal, iedereen telt en doet mee. Een organisatie om trots op te zijn⁷.*

De gemeente staat voor een sterke sociale basis, kwaliteit van leven van onze inwoners, voldoende mogelijkheden om talenten te ontwikkelen en een leefbare en inclusieve samenleving. We organiseren dit 'dichtbij de samenleving'.

Gezonde generatie 2040

De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040⁸, met weerbare, gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis. Waarin de fysieke en mentale gezondheid vanaf het prille begin, de eerste 1.000 dagen, wordt bevorderd en behouden en waar speciale aandacht uitgaat naar mensen in kwetsbare situaties. Hiermee dragen we ook bij aan het betaalbaar houden van het zorgstelsel, zodat mensen die dat nodig hebben kunnen blijven rekenen op zorg. In eerste instantie geven mensen zelf invulling aan een zo gezond mogelijk leven.

Preventie is nodig om te zorgen dat mensen langer gezond blijven⁹. We geven aandacht aan de langetermijneffecten van de coronapandemie. Samen met verbonden partijen als VGGM/GGD Gelderland-Midden en lokale organisaties uit zorg, welzijn, sport en cultuur slaan we de handen ineen om te werken aan een gezonde leefomgeving voor onze inwoners. Waarin onze kinderen gezond kunnen opgroeien en onze volwassenen gezond en zo lang als mogelijk zelfstandig ouder worden. De ambitie voor publieke gezondheid vertalen we zo:

Ambitie Publieke Gezondheid:

Alle inwoners van Overbetuwe krijgen dezelfde mogelijkheden om veerkrachtig en zo gezond als mogelijk op te groeien, te leven en vitaal ouder te worden.

⁷ [Beleidsplan Sociaal Domein 2020-2025.](#)

⁸ [GALA -Gezond en Actief Leven Akkoord | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

⁹ [Uitvoeringsprogramma 2022-2026.](#)

Om onze ambitie te bereiken passend bij de uitdagingen, kaders en het gezondheidsprofiel van Overbetuwe¹⁰ zetten we in op de volgende speerpunten:

1. *Gezondheid in fysieke en sociale leefomgeving.*
2. *Verkleinen gezondheidsachterstanden; Gezonde en kansrijke start.*
3. *Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid.*
4. *Versterken van de sociale basis.*
5. *Gezonde leefstijl.*
6. *Vitaal ouder worden.*
7. *Regionale Preventie structuur.*

In het volgende hoofdstuk worden deze speerpunten verder uitgewerkt.

¹⁰ Zie bijlage 1; Gezondheidsprofiel Overbetuwe.

4. Speerpunten van Overbetuwe

1. Gezondheid in fysieke en sociale leefomgeving.

Gezondheid staat niet op zichzelf. Het volstaat daarom niet om het beleidsterrein los te zien van de thema's in het fysieke domein zoals, duurzaamheid, milieu, langer thuis wonen en omgevingsvisie. We gaan daarom investeren in 'Health in all policies'. De Wet Publieke Gezondheid en de nieuwe Omgevingswet zijn van belang voor het beschermen en bevorderen van gezondheid via leefomgeving. Deze kaders regelen dat we gezondheidsaspecten bewaken bij het nemen van bestuurlijke besluiten.

De inrichting en vormgeving van de buurt heeft invloed op de gezondheid en leefstijl van de bewoners. Het bepaalt mede in hoeverre mensen bewegen, elkaar ontmoeten, naar voorzieningen als de arts en supermarkt kunnen, en activiteiten kunnen ondernemen.

We bouwen voort op:

- De inzet van gezondheidskundige kennis bij besluitvorming over de fysieke leefomgeving en omgevingsplannen.
- De Omgevingswet en omgevingsvisie die opgaven op het gebied van gezondheid, ruimte en het leefmilieu aan elkaar verbindt.
- Het stimuleren van beweging en toegankelijkheid in de openbare ruimte bij de (her)inrichting van de leefomgeving.
- Inzetten op klimaatadaptatie, hittestress en biodiversiteit¹¹
- De mogelijkheden van het Schone Lucht Akkoord (SLA) onderzoeken.
- Het lokale Hitteplan¹².

2. Verkleinen gezondheidsachterstanden.

Gezondheidsachterstanden hebben een negatieve impact op de kwaliteit van leven en de mogelijkheden voor inwoners om te participeren in het economisch en maatschappelijk leven. We willen alle inwoners van Overbetuwe een gelijke kans bieden om gezond op te groeien, te leven en vitaal oud te worden. De omstandigheden die maken dan mensen een

¹¹ Contouren [Programmaplan Duurzaamheid](#).

¹² [Lokaal hitteplan Overbetuwe 2022-2025](#).

kleinere kans hebben om gezond op te groeien en gezond ouder te worden in Overbetuwe pakken we zoveel als mogelijk integraal aan via het Sociaal Team Overbetuwe (zoals laaggeletterdheid en armoede). Dit begint bij al bij een Kansrijke Start.

We bouwen voort op:

- Investeren in gezondheid voor iedereen in Overbetuwe.
- Wijkaanpak versterken in samenhang met Schuldenaanpak, Armoede bestrijding, laaggeletterdheid en door meer te investeren in de gebieden met de grootste gezondheidsverschillen.
- Het verkleinen van gezondheidsverschillen.
 - o Inzetten op prenatale voorlichting de preconceptievoorlichting met mogelijkheden voor preconceptiezorg.
 - o De ketenaanpak Kansrijke Start, die gericht is op de eerste 1.000 dagen van elk kind dat in een kwetsbare situatie zit, verder ontwikkelen.
- JOGG-gemeente verder versterken.

3. Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid.

Mentale gezondheid en weerbaarheid zijn belangrijke voorwaarden om gezond op te groeien. Mensen met een goede mentale gezondheid hebben een 15 tot 20 jaar langere levensverwachting en herstellen sneller van lichamelijke ziekten. Mensen die mentaal gezond zijn, voelen zich niet alleen beter, maar voelen zich ook vaker verbonden met elkaar en zorgen over het algemeen goed voor hun kinderen. Verder zijn zij productief en zijn ze van betekenis voor hun directe omgeving en de maatschappij.

Mentale gezondheid van jong(volwassenen) heeft extra aandacht. Er spelen verschillende maatschappelijke ontwikkelingen een rol. De mentale gezondheid van jongeren in Nederland staat onder druk. Uit onderzoek blijkt onder meer dat 1 op de 7 jongeren depressieve klachten heeft, 1 op de 3 prestatiedruk ervaart en dat het stigma omtrent mentale problemen ook onder jongeren nog groot is. Ook blijkt dat 75% van de psychische problemen ontstaat vóór het 25e levensjaar. We leggen onze focus daarom op jeugd en jongvolwassenen (en hun ouders).

Vanuit de NPO-middelen is een plan gemaakt voor de ondersteuning van jongeren die ten gevolge van de coronamaatregelen knelpunten ervaren. Dit plan behelst 'preventielijnen' in de middelbare schoolstructuren. Deze preventielijnen richten zich op vijf thema's, namelijk middelen gebruik, mentale weerbaarheid, sociaal klimaat, online problematiek en leerlingen met extra zorg. Dit gebeurt in samenspraak met andere partners binnen onze lokale structuur.

We bouwen voort op:

- Het vergroten van kennis en inzicht van en over mentale problemen.
- Het toegankelijk maken van laagdrempelig aanbod voor onze inwoners.
- Mentale gezondheid vormt een vast onderdeel tijdens de overleggen met onze partners, o.a. scholen.
- Suicide preventie ontwikkelen.

4. Versterken van (de verbinding met) de sociale basis.

Om de gewenste beweging naar de voorkant goed te kunnen maken, is het nodig de sociale basis te versterken. Met meer oog voor de menselijke maat en de nabijheid van ondersteuning en zorg, vanuit de leefwereld of de situatie van de inwoner, gebiedsgericht en domein overstijgend. De sociale basis kan bestaan dankzij de onmisbare inzet van bij de samenleving betrokken inwoners, vrijwilligers en mantelzorgers. Het is nodig de informele zorg te versterken, te ondersteunen en te waarderen. Dit vraagt om erkenning van de mantelzorger en ondersteuning op maat (zoals respijtzorg). In een wijk waar veel sociale samenhang is, is het makkelijker elkaar te ontmoeten en hulp te vragen en te bieden.

We bouwen voort op:

- Ontmoeting faciliteren als versterking van een positieve sociale leefomgeving (Huiskamers, dorpsagenda's).
- Het stimuleren van laagdrempelige ondersteuningsvormen als lotgenoten contact of zelfhulpgroepen.
- Ondersteunen van onze vrijwilligers.
- Het ondersteunen van mantelzorgers met aandacht voor:
 - o Versterken toegang van de ondersteuning.
 - o Door-ontwikkelen respijtzorgaanbod.
 - o Stimuleren regionale samenwerking met het Netwerk Dementie (NDAO).
- Lokale aanpak eenzaamheid blijvend versterken:
 - o Deelname Eén tegen eenzaamheid door-ontwikkelen.
 - o Inzetten op huisbezoeken bij de inwoners die 75 zijn geworden.

- Verdere uitwerking Welzijn-op-Recept¹³ in samenwerking 1e-lijnszorg (o.a. huisartsen).

5. Een gezonde leefstijl.

Ongezond gedrag (in een ongezonde leefomgeving) is verantwoordelijk voor bijna 20 procent van de ziektelast. Daarom is het van belang om gezond gedrag en gezonde keuzes te stimuleren vanuit een integrale aanpak. In het lokale Preventieakkoord zijn afspraken gemaakt gericht op het stoppen met roken, terugdringen van problematisch alcoholgebruik, tegengaan van overgewicht en mentale gezondheid. In het sportakkoord zijn afspraken gemaakt om sport zo leuk en toegankelijk mogelijk te maken voor alle Nederlanders, in alle levensfasen.

We bouwen voort op:

- De doelen in het Preventieakkoord.
 - o Rookvrije generatie.
 - o Verantwoord alcohol en drugsgebruik.
 - o Aanpak overgewicht.
 - o Aanpak mentale weerbaarheid.
 - o Integrale aanpak van de thema's.
- De doelen in het Sportakkoord.
 - o Iedereen doet mee
 - o Sportieve en gezonde jeugd
 - o Vitale en sterke sport- en beweegaanbieders
 - o Duurzame sportinfrastructuur
- Coördinatie en integraliteit versterken van Sportakkoord en Preventieakkoord.
- Het voorkomen van het gebruik van alcohol, tabak en drugs door jongeren¹⁴.
- Aandacht voor het belang van goede voeding ter voorkomen van ziekte.

6. Vitaal ouder worden.

Iedereen wil oud worden, maar niemand wil oud zijn. Een op de vijf Nederlanders is nu boven de 65 jaar. Dat gaat in 2040 naar één op de vier Nederlanders. Vanwege het groeiend aantal ouderen met een zorgvraag, staat de zorg onder druk.

¹³ Landelijke netwerk [Welzijn-op-Recept](#).

¹⁴ Het [Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2021-2024](#) geeft hiervoor handvatten.

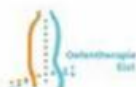
Belangrijk is dat mensen ook bij het vorderen van de leeftijd zo lang mogelijk vitaal blijven. Vitaal ouder worden gaat over lichamelijke vitaliteit, waar voldoende bewegen en goede voeding aan bijdragen. Maar ook over vitaal blijven op sociaal en mentaal gebied, met een sociaal netwerk waar je deel van uitmaakt en door activiteiten te ondernemen waardoor je je zinvol voelt. Het gaat erom dat mensen, samen met hun naasten, in regie blijven over hun eigen leven.

Tegelijkertijd hebben wij de komende jaren in Overbetuwe te maken met een grotere vergrijzing dan gemiddeld in Nederland door onze bevolkingsopbouw. Een belangrijke opgave is dan ook om deze groep vitaal te houden. De speerpunten 'Vitaal ouder worden' en 'Versterken Sociale Basis' zijn aanvullend op elkaar als het gaat om mantelzorg en eenzaamheid.

We bouwen voort op:

- 'Samen Vitaal Ouder Worden' als eerste actielijn en belangrijke pijler van het Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO) programma. Thema's:
 - o Een passende woning voor iedereen.
 - o Toegankelijke en betaalbare zorg.
 - o Inwoners zien om naar elkaar.
 - o Stimuleren van ontmoeting.
- Aandacht vragen voor gezonde voeding en ondervoeding bij onze lokale en regionale zorgpartners.
- Investeren in een passend en toegankelijk beweegaanbod voor ouderen.
- Het aanbod voor valpreventie verbreden om de gevolgen van vallen tegen te gaan en stimuleren zo dat ouderen ook zo lang als mogelijk is zelfstandig (delen) van het huishouden te blijven doen en actief te blijven.

Zelfstandig en zeker op de been met de cursus *In Balans*

Deze cursus wordt nu gegeven in Overbetuwe!
Daag uzelf uit en doe mee!

7. Regionale Preventie infrastructuur

Een van de IZA-doelen is domein overstijgende samenwerking. Zowel lokaal als ook regionaal. En niet alleen binnen het gemeentelijk domein en het zorgdomein (zoals huisarts, wijkverpleegkundige) op lokaal niveau, maar ook tussen gemeenten en met het zorgdomein op regionaal niveau (zoals met zorgverzekeraars).

We bouwen voort op:

- Opzetten van een regionale preventie-infrastructuur in samenwerking met lokale en regionale zorgpartijen, Menzis en Rijnstate verder uit.
- We ondersteunen de regionale samenwerkingsnetwerken, zoals OnzeHuisartsen, GEZ (Geïntegreerde EerstelijnsZorg) Midden-Betuwe, Netwerk Dementie Arnhem en Omstreken¹⁵ en Samen in de Wijkzorg¹⁶.
- Regionale functie GGD om meer in te zetten als regionale samenwerkingspartner en als regionale schakel in de kennisinfrastructuur op het gebied van gezondheidsbevordering en preventie.
- De OZO-verbindzorg als communicatietool op verzoek van de inwoner om de reguliere zorg en (in)formele zorg met elkaar te laten communiceren.
- Deelnemen aan Community of Care¹⁷; een samenwerkingsverband tussen partijen die zich inzetten voor de gezondheid en welzijn van mensen in regio Midden-Gelderland. Het is een regionaal kennisnetwerk gericht op o.a. innovatie in de zorg.

Overbetuwe is een ambitieuze gemeente. We bouwen voort op onze lokale behoeften en bestaande lokale infrastructuur en sluiten aan bij de nieuwste landelijke ontwikkelingen. Gezondheid is niet vanzelfsprekend. Preventie is een proces van lange adem. De samenleving en (zorg)partners en gemeente pakken dit samen op. Ieder in zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. In het volgende hoofdstuk gaan we in op de belangrijkste strategische partners.

¹⁵ <https://www.netwerkdementiearnhemeo.nl/>

¹⁶ <https://www.samenindewijkzorg.nl/>

¹⁷ <https://communityofcare.nl/>

5. Strategische partners

In de genoemde speerpunten wordt al duidelijk dat een preventief gezondheidsbeleid ontwikkeld en uitgevoerd wordt in samenwerking met anderen. Gezondheid raakt ons allemaal. We doen het samen in Overbetuwe en daarom ook dat onze gesprekspartners de afgelopen maanden al actief betrokken zijn geweest bij het bepalen van de richting die we met het nieuwe gezondheidsbeleid opgaan. In de volgende paragrafen staan de strategische partners genoemd.

Rol gemeente

Het gesprek met de samenleving is voor ons vanzelfsprekend. De ingezette beweging van 'zorg naar gezondheid' is een maatschappelijke beweging. Met het Preventieakkoord en het sportakkoord is deze beweging ingezet.

De toegevoegde waarde van de gemeente is de regierol op lokaal niveau. De gemeente is dé partij om lokaal verbindingen om in de lokale context met partners een langdurige beweging te creëren. De gemeente is verantwoordelijk voor de sociale en fysieke infrastructuur in de dorpen. We hebben zicht op bestaande relevante samenwerkingsverbanden op lokaal en regionaal niveau. Het gaat bij deze regie om een verbindende rol, het verkrijgen van commitment, gezamenlijke ambitie en facilitairen van het proces.

Rol GGD (Gemeentelijke Gezondheids Dienst)

De Wet publieke gezondheid (Wpg) geeft gemeenten de opdracht de gezondheid te bewaken, beschermen en bevorderen. Elke gemeente moet een GGD in stand houden en bepaalde taken uit de Wpg laten uitvoeren, waaronder het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg. De professionals die dit doen zijn een belangrijke speler in het verbinden en versterken van de jeugdpreventieketen. De GGD heeft de taak voor het monitoren van de gezondheidssituatie van onze inwoners via de (vierjaarlijkse) gezondheidsmonitors.

De rol van GGD als regionale kennispartner en adviseur op gezondheidsbeleid wordt niet overal voldoende benut. Het goed vormgeven van preventiebeleid is echter complex, vraagt deskundigheid en vereist goede samenwerking tussen veel verschillende spelers uit verschillende beleidsdomeinen (de gemeente vanuit de Wmo en de jeugdwet, zorgverzekeraars vanuit de zorgverzekeringswet, het zorgkantoor vanuit de Wlz) en vergt een lange adem.

Betrokkenheid van externe partners

Verschuillende externe partners zijn nu al betrokken bij het ontwikkelen van een nieuw, integraal gezondheidsbeleid en de borging in de lokale infrastructuur. Op deze manier worden de partners actief bij het proces betrokken en dragen we zorg voor een duurzame samenwerking bij het gezondheidsbeleid.

Denk aan de volgende partners: Sociaal Team Overbetuwe (STO), GEZ Midden-Betuwe, OnzeHuisartsen, Forte Welzijn, Santé partners (maatschappelijk werk), Thuiszorg, Netwerk Dementie, Mantelzorg Overbetuwe, JOGG-regisseur, GGD, jeugdartsen, Fysiotherapeuten, Onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzalen, OverbetuweBeweegt, Huiskamers Overbetuwe.

Kennisnetwerk

Al in een vroeg stadium zijn onze gesprekspartners uitgenodigd om deel te nemen in een klankbordgroep. Hier is enthousiast gehoor aan gegeven. Dit kennisnetwerk komt drie keer bijeen tijdens het proces en bespreekt de conceptnotities. Op deze manier worden de partners actief bij het proces betrokken en dragen we zorg voor een duurzame samenwerking bij de verbinding zorg en welzijn. We zoeken onze partners ook op en sluiten aan bij hun bestaande netwerken voor een betere krijgsbestuiving en samenwerking.

Samenleving

We zijn er trots op dat veel geïnteresseerde maatschappelijke partijen zich hebben aangesloten bij het lokale Preventieakkoord en het lokale sportakkoord. Hiermee zijn we een maatschappelijke beweging gestart die Overbetuwe nog gezonder en vitaler maakt en die aansluit bij de energie in de samenleving. Het zal de nodige inspanning van iedereen vragen om deze afspraken uit te voeren. We koesteren deze organisaties en streven naar uitbreiding en verbinding met en voor elkaar.

Adviesraad Sociaal Domein

De Adviesraad Sociaal Domein is een adviesraad en werkt volledig onafhankelijk van het gemeentebestuur en de gemeenteambtenaren. Zij geven namens de inwoners van de gemeente Overbetuwe gevraagd en ongevraagd advies. De Adviesraad Sociaal Domein wordt op tijd en actief geïnformeerd en betrokken, zodat zij gevraagd advies kunnen geven.

6. Financiële kaders

In dit hoofdstuk geven we inzicht en overzicht in de huidige financiële stromen rondom jeugd en publieke gezondheid.

Structureel is in de gemeentelijke begroting 2023 opgenomen:

Bijdrage GGD (Inwonersbijdragen, JGZ, Rijksvaccinatie)	€ 1.891.639
Gezondheidsbeleid¹⁸	€ 15.000

Incidenteel is het volgende budget beschikbaar:

Coördinatie uitvoering lokaal sportakkoord en Preventieakkoord (incidenteel voor 2023/2024 ¹⁹)	€ 50.000
Vanuit GALA/SPUK zijn de incidenteel gelden aangevraagd voor 2023 - 2026 (plan van aanpak is in de maak)	n.t.b.

Met deze startnotitie zetten we stappen naar een integrale visie en samenhang met het beleidsplan Sociaal Domein 2020-2025 en verschillende uitvoeringsplannen. Deze startnotitie Visie op Gezondheid vertalen we verder in een integraal beleidsplan Gezondheid waarin de samenhang met andere beleidsterreinen en uitvoering van de speerpunten verder uitwerken. De planning van dit proces vindt u in het volgende hoofdstuk.

¹⁸ [Uitvoeringsprogramma 2022-2026.](#)

¹⁹ [Uitvoeringsprogramma 2022-2026.](#)

7. Planning

Deze startnotitie geeft een overzicht van het afgelopen proces en een doorkijk naar de planning voor het komend jaar 2023.

Periode	Actie
September 2022	Bijeenkomst Zorg en Welzijn; Hoe verder na corona.
November 2022	Netnetwerkbijeenkomst voor welzijn-en zorgmedewerkers 1ste lijn die werken met kwetsbare ouderen. Komt 2x per jaar bijeen. Organisatie door STO.
November 2022	Overleg met huisartsen i.v.m. jeugdproblematiek.
Januari – juni 2023	Start verkenningen Welzijn-op-recept met onze partners.
Mei	IBC met de gemeenteraad: informatie over Gezondheid in Overbetuwe.
22 juni	RTG met de gemeenteraad: Startnotitie Visie op gezondheid.
Mei	Netwerkbijeenkomst voor welzijn-en zorgmedewerkers 1ste lijn die werken met kwetsbare ouderen. Komt 2x per jaar bijeen. Organisatie door STO.
Juli/augustus	Verwerken aanvullingen gemeenteraad op Startnotitie Visie op gezondheid.
Augustus	Opzetten Kennisnetwerk.
Maart/september	Uitwerken Gezond en Actief Leven Akkoord GALA en Spuk aanvraag.
April / december	Uitwerken Integraal Zorg Akkoord met zorgpartners (IZA)
Juni / december	Interne afstemming beleidsterreinen voor de Beleidsnotitie Gezondheid
6 september	Aanleveren aangepaste Startnotitie Visie op gezondheid.
12 september	Besluitvorming college Startnotitie Visie op gezondheid.
31 oktober	Voorronde gemeenteraad Startnotitie Visie op gezondheid.
21 november	Besluitvorming gemeenteraad Startnotitie Visie op gezondheid.
September	Plan van aanpak GALA/SPUK inleveren.
Oktober/december	Concept Beleidsnotitie Gezondheid bespreken met Kennisnetwerk.
December	Concept Beleidsnotitie Gezondheid bespreken met Adviesraad Sociaal Domein.
November	Netwerkbijeenkomst voor welzijn-en zorgmedewerkers 1ste lijn die werken met kwetsbare ouderen. Komt 2x per jaar bijeen. Organisatie door STO.
Q1 2024	Beleidsnotitie Gezondheid aanleveren voor B&W.

Zo bouwen we de komende jaren voort om alle inwoners van Overbetuwe een gelijke kans op gezond op te groeien, te leven en vitaal oud te worden.

Bijlage 1; Gezondheidsprofiel Overbetuwe

Gezonde inwoners dragen bij aan de vitaliteit van de samenleving. Het doel van preventie is te zorgen dat mensen gezond blijven door hun gezondheid te bevorderen en te beschermen. Het hebben van een sociaal netwerk en zelfredzaamheid zijn van belang voor een goede gezondheid. Het terugdringen van de zorgvraag is voor de gemeente belangrijk omdat veel zorg door de gemeente betaald wordt. Daarnaast stijgen de zorgkosten landelijk. Het is belangrijk om zicht te hebben op de gezondheid en de factoren die samenhangen met een goede gezondheid. In dit profiel worden de bij de GGD bekende gegevens gebundeld tot een gezondheidsprofiel Overbetuwe²⁰.

Algemeen

In het algemeen zien we dat de gezondheid vooruit gaat. We worden ouder en we leven gezonder. De gemiddelde levensverwachting bij de geboorte in Nederland is 81,3 jaar; in de gemeente Overbetuwe 83,0 jaar. In Overbetuwe is het goed leven. Het gezondheidsprofiel komt overeen met het regionale en of landelijke beeld van de GGD, RIVM, CBS. Het gezondheidsgedrag in de regio Arnhem is overeenkomstig het gemiddelde van Nederland²¹.

1. Jeugd en jongeren

Kinderen in Overbetuwe zijn over het algemeen gezond. 97% van de ouders geeft aan dat hun kind een (zeer) goede gezondheid heeft. Toch zijn er ook verbeterkansen.

Het aantal jongeren dat Jeugdzorg ontvangt in de gemeenten in de regio is meestal hoger dan gemiddeld in Nederland²².

In gezinnen die moeite hebben met rondkomen of die moeten letten op hun uitgaven zijn de nodige gevolgen van geldgebrek merkbaar. Die gevolgen kunnen een negatieve uitwerking op de gezondheid van de kinderen hebben. In 17% van deze gezinnen komen spanningen voor. Een kwetsbare groep zijn de kinderen die wonen in een eenoudergezin. Daar komen armoede en gezondheidsproblemen vaker samen.

Het advies voor kinderen is om elke dag minimaal een uur te bewegen. Dit kan op allerlei manieren, zoals sporten, fietsen of lopen naar school, buiten spelen of gymmen. Van de 4-12 jarigen in Overbetuwe beweegt 30% iedere dag minimaal één uur.

De impact van corona is groter voor jongeren die al kwetsbaar waren voor de crisis. Meisjes en vierdeklassers lijken een groter risico te lopen op problemen met de mentale gezondheid. Aandacht en preventie zijn nodig om mentale gezondheidsproblemen te voorkomen en de jeugd veerkrachtig te maken en te houden

2. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving.

De fysieke en sociale leefomgeving hebben grote invloed op de gezondheid van mensen en bieden aanknopingspunten voor zowel het bevorderen als het beschermen ervan. Denk bijvoorbeeld aan de aanpak van overgewicht, het stimuleren van beweging en een rookvrije omgeving. Maar denk ook aan geluidshinder, groen in de buurt en hitte. In Overbetuwe heeft

²⁰ Bronnen: Gemeenterapportage Overbetuwe Corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021 en Gezond opgroeien in Overbetuwe Kindermonitor 2021 en Gezondheidsmonitor volwassen en ouderen 2020-2021 GGD Gelderland-Midden.

²¹ [Menzis; Regiobeeld Arnhem 2019 -2030.](#)

²² Menzis; Regiobeeld Arnhem 2019 -2030.

50% van de inwoners van 18 jaar en ouder overgewicht en 17% rookt. Daarnaast beweegt 46% van de bevolking te weinig.

3. Verkleinen gezondheidsachterstanden.

Gezondheid is niet gelijk verdeeld. We zien vaker gezondheidsproblemen bij mensen met een lage opleiding en ook bij mensen die een (zeer) laag inkomen hebben. In Overbetuwe heeft 19% van de 18-64-jarigen en 56% van de 65-plussers een lage opleiding. In 2020 had 8% van de inwoners (18+) van Overbetuwe moeite met rondkomen. In 2016 was dit nog 15%. Deze dalende trend zien we in de gehele regio. Mogelijk is dit een gevolg van de coronacrisis. In de regio neemt het aantal inwoners met chronische aandoeningen sterk toe²³.

Kinderen uit gezinnen met een minder goede sociaaleconomische positie blijken minder gezond te zijn. In deze gezinnen wordt minder vaak groente en fruit gegeten. Meer kinderen hebben gaatjes in hun gebit en poetsen minder vaak hun tanden. Ook zijn er grotere risico's op psychosociale problemen. In deze gezinnen zijn kinderen minder vaak lid van een sportvereniging.

4. Druk op het dagelijks leven van jongvolwassenen.

1 op de 10 jongvolwassenen (18-34 jaar) in Overbetuwe heeft een hoog risico op angst en depressie. Daarnaast heeft 24% (heel) veel stress ervaren, vaak over werk en geldzaken. De maatregelen van de coronacrisis hebben grote impact gehad op veel jongvolwassenen. Gemiddelde wachttijden voor GBGGZ en SGGZ tezamen is hoog²⁴.

5. Vitaal ouder worden.

Ruim 70% van de 65-plussers in Overbetuwe ervaart zijn/haar gezondheid als (zeer) goed en 86% voelt zich gelukkig. Toch gaat ouder worden vaak gepaard met meer gezondheidsproblemen. Zo is 1 op de 6 ouderen in de drie maanden voorafgaand aan de vragenlijst gevallen. Ook worden de huishoudelijke taken lastiger: 21% van de ouderen in Overbetuwe kan 1 of meer bepaalde dagelijkse (huishoudelijke) activiteiten niet geheel zelfstandig uitvoeren. De top twee van dagelijkse activiteiten waarmee 65+ moeite met hebben of niet zonder hulp kunnen uitvoeren zijn 1. Zwaar huishoudelijk werk doen en 2. Bedden verschonen of opmaken.

De toename van het aantal ouderen vertaalt zich in een toename van het aantal inwoners met dementie met 54%; in de regio ligt de verwachte stijging iets hoger dan gemiddeld in Nederland²⁵.

Mantelzorgers potentieel in de regio neemt af met 26% waardoor er minder informele hulp beschikbaar is; de verschillen tussen gemeenten zijn groot²⁶.

²³ [Menzis; Regiobeeld Arnhem 2019 -2030](#)

²⁴ Menzis; Regiobeeld Arnhem 2019 -2030

²⁵ Menzis; Regiobeeld Arnhem 2019 -2030.

²⁶ Menzis; Regiobeeld Arnhem 2019 -2030

Bijlage 2; Aandachtspunten Gezondheidsmonitoren 2021 en 2022.

[Gezondheidsmonitor Volwassen en Ouderen 2020-2021](#). Zie ook Gezondheidsprofiel, in bijlage 1.

[Corona Gezondheidsmonitor Volwassen en Ouderen 2022](#).²⁷ Uitgekomen in mei 2023.

Sinds 2020 ervaren mensen hun gezondheid minder vaak als (zeer) goed, al voelt 83% van de inwoners in de gemeente zich in het najaar van 2022 vaak nog wel gelukkig. De meeste mensen komen er wel weer bovenop. Maar sommigen staan extra onder druk en hebben een steuntje in de rug nodig.

Mentale welzijn

De coronapandemie is voor veel inwoners van Overbetuwe een bijzondere periode geweest. De effecten zijn niet alleen merkbaar voor de lichamelijke gezondheid maar ook voor het mentale welzijn. 58% van de inwoners van de gemeente Overbetuwe maakte een heftige gebeurtenis mee die te maken had met de pandemie. Een deel van de inwoners had daar in het najaar van 2022 nog steeds last van. 2% van de inwoners ervaart gevolgen van de uitgestelde zorg, zoals (meer) klachten of stress. 4% van de inwoners is langer dan 3 maanden geleden besmet geweest met het coronavirus, en heeft nog steeds klachten.

Gezondheid is niet gelijk verdeeld

In het algemeen gaat het minder goed met de gezondheid van inwoners die moeite hebben om rond te komen of maximaal basisonderwijs, vmbo of mbo-1 hebben gevolgd. Van de groep met moeite met rondkomen, vindt nog geen 5 op de 10 de eigen gezondheid goed of zeer goed. Onder andere armoede zorgt voor stress, en deze stress is slecht voor de gezondheid. Mensen die moeite hebben om rond te komen, ervaren dus meer problemen met hun gezondheid. Dit is een groep die aandacht verdient. Deze toename komt waarschijnlijk door de energiecrisis en hoge inflatie

Gezonde leefstijl

Genoeg bewegen, matig alcoholgebruik, niet roken en het voorkomen van overgewicht zijn belangrijke elementen in de leefstijl die de fysieke en mentale gezondheid beïnvloeden. In Nederland heeft de helft van de volwassenen overgewicht. Ook in de gemeente Overbetuwe is het percentage inwoners met overgewicht hoog (49%). 15% van de inwoners heeft zeer ernstig overgewicht (obesitas).

De belangrijkste aandachtspunten

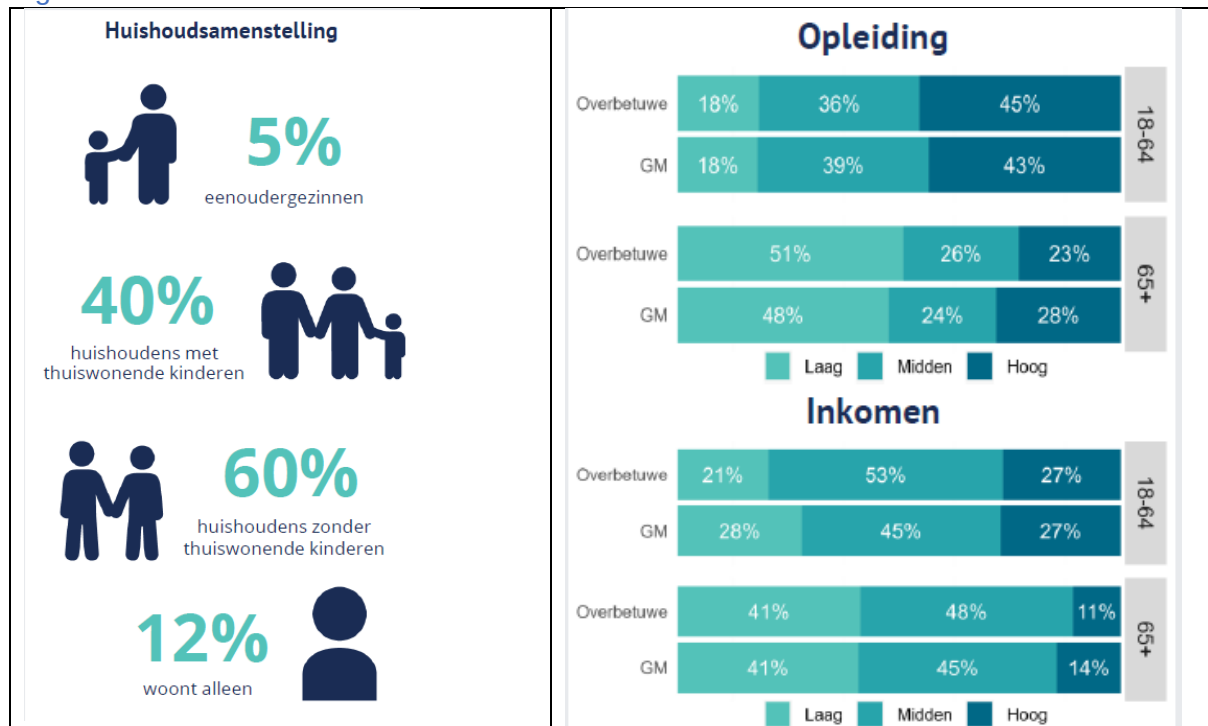
De gezondheid in Overbetuwe komt overeen met het landelijke en regionale gemiddelde.

Wat	2022	2020	Gelderland-Midden
Heeft moeite met rondkomen	12%	8%	17%
Rookt tabaksproducten	13%	17%	16%
Voldoet aan de beweegrichtlijnen	46%	54%	48%
Lid van een sportvereniging	35%	42%	31%
Eet dagelijks groente (nieuw)	44%	-	46%
Eet dagelijks fruit (nieuw)	39%	-	39%

²⁷ Het betreft een corona gezondheidsmonitor. Niet op alle onderwerpen van de standaard gezondheidsmonitor zijn inwoners ondervraagd.

Eet dagelijks volkoren producten (nieuw)	47%	-	44%
Ernstig Overgewicht	15%	13%	15%
Langer dan 3 maanden geleden besmet geweest met het coronavirus en heeft nog last van klachten.	4%	-	6%
Heeft de uitgestelde zorg (van de coronaperiode) nog niet ontvangen	2%	-	3%
Doet vrijwilligerswerk (2016: 32%)	27%	29%	28%
65-plussers die vielen en hierbij lichamelijk letsel opliepen	26%	24%	
Hebben (heel) veel stress op één of meerdere gebieden	14%	17%	21%
Van de 18-64 jarigen voelt zich (zeer) ernstig eenzaam	-	10%	11%
Van de 65 plus voelt zich (zeer) ernstig eenzaam	-	10%	10%
Woonomgeving tevredenheid	-	91%	86%
Groen in de buurt (rapportcijfer van 7 of hoger)	-	78%	79%
Kan verkoeling vinden in tuin of buurt	-	77%	70%
Kan verkoeling vinden in huis	-	81%	74%
Matige tot ernstige geurhinder	-	Top 3: - BBQ/vuurkorf (20%) - Open haard (18%) - Landbouw (11%)	

Algemene Kenmerken

Bijlage 3; We bouwen voort op wat er al is.....

Het Preventie aanbod in Overbetuwe:

Sport & Bewegen	Sport & Bewegen
4-99 jaar	Inzet buurtsportcoaches
	OverbetuweBeweegt: platform met partners over sporten, bewegen en gezonde levensstijl
Gezondheid & Preventie	Gezondheid & Preventie
Prenataal – 4 jaar	Nu Niet Zwanger
	Kansrijke Start
	Stevig Ouderschap JGZ
	Voorzorg JGZ (extra zorg naast zorg verloskundige)
	Prenatale huisbezoeken
	Opvoeding en Ondersteuning
	Gezonde kinderopvang
4-12 jaar	GO! (Gezond Onderweg)
	JOGG-aanpak
	Gezonde school
	Daily mile op basisonderwijs; dagelijkse beweging
12-18 jaar	Gezonde Kantine
	Jongerenwerk (specifiek gericht op mentale gezondheid)
	Praktijkondersteuner Jeugd
	Gezonde School
	Rookvrije Generatie
	Iriszorg Preventie
	ProPersona Preventie
	Nieuw lesmateriaal: <i>jij en de maatschappij</i> (JOGG en preventieakkoord)
	Theater Playback (voorlichting middelengebruik en verslaving jongeren en ouders)
Volwassen / 18+	ProPersona Preventie
	Aanbod Vrijwilligerswerk
	Sportexpedities nieuwkomers
	Gezonde Kantine
	Lotgenoten contactgroepen
	Kennis en doelgroepencafés
	Gezonde werkvloer
	GLI; leefstijl interventie

	Special Sports evenement; inclusief sporten
	Diabetes challenge
Senioren	Beweegprogramma's bij partners OverbetuweBeweegt
	Valpreventie (in Balans)
	Senioren huisbezoeken (langer thuiswonen)
	Forte fit voor senioren
	Lokaal Hitteplan
Sociale Basis	Sociale Basis
	Sociale Team Overbetuwe (STO) multidisciplinair netwerk met MEE, Forte Welzijn, Santé Partners en gemeente.
	Mantelzorg spreekpunt, Respijtzorg
	Huiskamers (laagdrempelige ontmoeting)
	Opstart Welzijn-Op-Recept
	Project Eén tegen eenzaamheid
	Laaggeletterdheid
	Armoede aanpak (Meedoen-regeling)
	Schuldhelpverlening en vroegsignalering van schulden

Bijlage 4; Begrippenlijst

Wet publieke gezondheid (Wpg):

De Wet publieke gezondheid regelt de organisatie van de openbare gezondheidszorg, de bestrijding van infectieziektecrises en de isolatie van personen/vervoermiddelen die internationaal gezondheidsgevaaren kunnen opleveren. Ook regelt de wet de jeugd- en ouderengezondheidszorg.

Integraal Zorg Akkoord (IZA):

Is samen werken aan gezonde zorg. In het akkoord van september 2022 zijn afspraken gemaakt met de zorgpartijen over passende zorg en het behouden van de kwaliteit, de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg in Nederland. Passende zorg houdt onder andere in doelmatige inzet van mensen, geld en materialen en verlening van de juiste zorg op de juiste plek, met en rond de patiënt. Om dit bereiken moeten volgens het IZA-zorgaanbieders en zorgverleners meer samenwerken, (boven)regionaal en lokaal, en ook over grenzen tussen disciplines heen.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA):

Gezond en Actief Leven Akkoord van februari 2023 is het fundament onder preventiebeleid. De ondertekenaars zijn VNG, GGD en GHOR-Nederland. Het doel is meer aandacht, meer geld en slimme samenwerking voor een gezondere samenleving. Het GALA creëert de randvoorwaarden waarbinnen gemeenten een integraal preventief gezondheidsbeleid kunnen voeren. In de huidige aanpak zijn beleid en financiering versnipperd en wordt te weinig rekening gehouden met aanpalende domeinen die van grote invloed zijn op de gezondheid.

Voor de periode 2023-2026 zijn de afspraken in het GALA erop gericht om lopende activiteiten in preventief gezondheidsbeleid te continueren en deels nieuwe thema's te kunnen starten. Het betreft de volgende programma's:

1. *Sport en bewegen*: uitvoering van het lokaal Sportakkoord; Brede Regeling Combinatiefunctionarissen (BRC);
2. *Gezondheid en preventie*: Terugdringen gezondheidsachterstanden (voorheen GIDS – Gezond in de Stad); Kansrijke Start; Mentale Gezondheid; Aanpak Overgewicht en Obesitas; Valpreventie; Leefomgeving; Opgroeien in een kansrijke omgeving/Vroegsignalering Alcoholproblematiek;
3. *Sociale basis en versterken wijkinfrastructuur*: Versterken Sociale Basis; Mantelzorg; Eén tegen Eenzaamheid; Welzijn op Recept.
4. *Ondersteunende onderdelen*: Versterking adviesfunctie GGD; coördinatie regionale aanpak en preventie.

SPUK

Voor de financiering van de GALA-activiteiten komt er met ingang van 2023 één brede SPUK (specifieke uitkering), waarin de genoemde programma's worden gebundeld. In de huidige aanpak loopt de financiering vooral via losse subsidies of arrangementen en zijn de programma's sterk verkokerd. Via een SPUK is het de bedoeling om tot een meer integrale aanpak te komen

GGD:

De gemeente is de opdrachtgever voor de activiteiten van GGD in de eigen gemeente. De Gemeentelijke Gezondheidsdienst is de gemeenschappelijke dienst voor publieke gezondheid. Het overgrote deel van de taken die de GGD uitvoert is door de Wet publieke

gezondheid (Wpg) ingekaderd. In artikel 2 van de Wpg zijn de volgende wettelijke taken opgenomen:

- Gezondheidsbevordering;
- Gezondheidsbescherming: infectieziektebestrijding en gezondheid & milieu;
- Ziektepreventie: Jeugdgezondheidszorg en ouderengezondheidszorg;
- Epidemiologie en monitoring.

Preventie:

Preventie is het uitvoeren van activiteiten of treffen van maatregelen om schade te voorkomen en uitbreiding van ontstane schade te beperken. Het doel van preventie is te zorgen dat mensen gezond blijven door hun gezondheid te bevorderen en te beschermen. Ook heeft preventie tot doel ziekten en complicaties van ziekten te voorkomen of in een zo vroeg mogelijk stadium op te sporen. Preventieve maatregelen worden op verschillende locaties (settings) uitgevoerd, vooral in de zorg, op school, in de wijk en op de werkplek. Bij een integrale benadering richten preventiemaatregelen zich zowel op het gedrag van de personen als op de fysieke en sociale omgeving.

Een effectieve strategie in het verbeteren van gezondheid biedt activiteiten op al deze niveaus van preventie. Door te investeren op preventie voor grotere groepen in de samenleving kan de duurdere, meer specifieke hulp en zorg worden beperkt.

Preventiepiramide

Health in all policies (Hiap):

Betekent gezondheid in alle beleidsdomeinen.

Gezondheid staat niet op zichzelf. Het volstaat daarom niet om het beleidsterrein los te zien van de thema's in het fysieke domein zoals, duurzaamheid, milieu, langer thuis wonen en omgevingsvisie. De inrichting van de buiten ruimte in Overbetuwe kan het voor onze inwoners makkelijker maken om te bewegen. Denk aan fiets- en voetpaden, speelplekken, recreatiemogelijkheden, groen in de wijk en een brede stoep in de straat. Afstemming tussen sociaal domein met het fysieke domein is cruciaal.

Positieve Gezondheid:

Machteld Huber introduceerde het concept [positieve gezondheid](#) in Nederland in 2012. In dit concept wordt gezondheid niet meer gezien als de af- of aanwezigheid van ziekte, maar als het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren.

In Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe 2020-2025; *‘Een sterke sociale basis in Overbetuwe’* is de theoretische kader gebaseerd op dit concept van Positieve Gezondheid.

Gezondheidsachterstanden

Mensen met een lage opleiding en een laag inkomen leven gemiddeld 6 jaar korter dan mensen met een hbo-of universitaire opleiding en een hoog inkomen. Ook leven zij gemiddeld 15 jaar in minder goede gezondheid. Om de gezondheid van de meest kwetsbare inwoners te verbeteren, is het van belang om achterstanden in de sociaal economische positie te verkleinen. Gezondheid wordt bepaald door een combinatie van persoonlijke kenmerken en omstandigheden waarin mensen geboren worden, opgroeien, wonen en werken. Het positief beïnvloeden van gezondheid ligt daarmee maar voor een klein deel in het volksgezondheidsdomein en grotendeels in andere beleidsdomeinen zoals onderwijs, werk en inkomen. (pharos.nl)

Sportakkoord:

De basis voor een lokaal sportakkoord is het Nationaal Sportakkoord. Het Sportakkoord is erop gericht om sport zo leuk en toegankelijk mogelijk te maken voor alle Nederlanders, in alle levensfasen.

De gemeente Overbetuwe heeft sinds 2020 een [Sportakkoord](#) als uitvoeringsplan passend bij het sportbeleid.

Preventieakkoord:

In het Nationaal Preventieakkoord staan afspraken om Nederlanders gezonder te maken door roken, problematisch alcoholgebruik, mentale gezondheid en overgewicht terug te dringen. Gemeente Overbetuwe heeft sinds 2022 een [lokaal Preventieakkoord](#) als uitvoeringsplan.

Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV):

Met de [Volksgezondheid Toekomst Verkenning \(VTV\)](#) rapporteert het RIVM elke vier jaar over de ontwikkeling van de volksgezondheid in Nederland geeft het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) elke vier jaar een vooruitblik op ontwikkelingen op het gebied van gezondheid en zorg. Dit rapport is een basis voor landelijk en lokaal gezondheidsbeleid.

De VTV schetst het brede beeld van de toekomst van gezondheid en zorg. Ze kijken niet alleen naar de cijfers, maar ook naar de betekenis daarachter. Ook vragen ze aan Nederlanders hoe zij aankijken tegen zorg en gezondheid in de toekomst.

Omgevingswet

De Omgevingswet biedt kansen om de publieke gezondheid integraal en effectief te beschermen en te bevorderen door:

- Gezondheid in een vroeg stadium mee te nemen bij planvorming op de beleidsterreinen Milieu, Veiligheid, Ruimtelijke ordening en Leefomgeving.
- Verbinding te zoeken met andere wetten als de Wpg (Wet publieke gezondheid) en de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning). Zo nodigt groen uit tot bewegen en ontmoeten en heeft het invloed op welbevinden.
- Verbinding te zoeken met positieve gezondheid. Zelfredzaamheid, veerkracht en aanpassingsvermogen passen bij de doelstellingen van de Omgevingswet.